

La Ferrussa. Can Maiol.

Santa Perpètua de Mogoda

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Dins de les instal·lacions de la granja la Ferrussa (08130 - Santa Perpètua de Mogoda)

Coordenades:

Latitud: 41.52816
Longitud: 2.16504
UTM Est (X): 430342
UTM Nord (Y): 4597727

Classificació

Número de fitxa 08260 - 56
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Prehistòric Edats dels Metalls Antic Ibèric Romà Medieval Modern
Segle -XX/XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Bo: el jaciment entorn immediat de la torre medieval. Desconegut: el jaciment d'època antiga.
Protecció Legal
Observacions protecció: Bé catalogat
Número inventari si, CCAA, n.3255
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Científic
Titularitat Pública
Titular: Generalitat de Catalunya - DARP
Fitxes associades:
[La Ferrussa; Torreferrussa](#)
Autoria de la fitxa Goretti Vila i Fàbregas

Descripció

El jaciment es troba situat dins de les instal·lacions d'una granja experimental de la Generalitat de Catalunya (abans ICONA), al mig d'una plana, molt propera a l'autopista A-7, a ponent del nucli urbà, amb accés per la B-140.

En els darrers anys s'ha dut una excavació arqueològica a l'edifici de la Ferrussa que ha posat al descobert les evidències físiques de la Domus de Canalies que apareix en la documentació escrita així com restes de la seva evolució al llarg del temps, d'una casa forta d'època medieval a mas agrícola en època moderna i contemporània.

La intervenció arqueològica a l'interior de l'edifici de Torreferussa s'emmarca en el projecte de rehabilitació de l'edifici per tal d'instal·lar-hi el Centre de la Propietat Forestal. La intervenció arqueològica s'ha dut a terme en dues fases, la primera l'any 2002 i la segona l'any 2004. Amb aquest treballs s'ha excavat pràcticament la totalitat de l'interior de l'edifici. En aquestes campanyes es van identificar les restes pertanyent a la Domus de Canalies (s. XII- XIII), i es descarta l'existència de cap resta arqueològica anterior a l'època medieval. Relacionat amb aquesta edificació medieval s'ha localitzat un fossat defensiu associat a la construcció de la torre circular que presideix l'edifici i 17 sitges al seu voltant amortitzades en diferents moments durant època medieval. S'ha pogut determinar l'existència de murs corresponents a una construcció datada al segle XV integrats en l'edifici actual. S'han documentat també una sèrie d'estructures que manifesten la profunda transformació de l'espai en època moderna, configurant un mas dedicat a l'explotació agrària (MELO, 2008).

Es documenten quatre fases evolutives: Fase I. Ante quem inicis s. XII. La primera fase d'ocupació de l'indret el situen amb anterioritat a la construcció de la torre, amb la presència de tres sitges, amortitzades amb una massa compacta de morter i pedres escairades que es lligava als fonaments de la torre. En el seu interior només s'hi va recuperar algun fragment de ceràmica grisa medieval.

Fase II. Segles XII-XIII. Aquesta fase s'inicia amb la construcció de la torre de planta circular de 6,85m de diàmetre exterior i 3,25m de diàmetre interior, amb uns murs de 1,80m de gruixària, amb una alçada conservada de 8,70m i una finestra a 5m del nivell del sòl actual. Està obrada amb una llinda recta d'un sol bloc de pedra. Actualment dona a un primer pis que el connecta amb un edifici annex d'època moderna. A la planta baixa de la torre hi ha una porta oberta segurament en època moderna o contemporània que dona accés a la planta baixa. Els fonaments de la torre queden vistos en una alçària de 1,20-1,30m. La torre presenta una fàbrica molt regular, feta de petits carreus rectangulars ben escairats disposats regularment en fileres horitzontals. Associada a la torre es va excavar un fossat defensiu, situat al costat sud de l'edifici, prenent una orientació est-oest. Tan sols es va poder documentar el vessant nord. Presenta un perfil en "V" amb una amplada estimada d'uns 4,30m i una fondària màxima documentada de 2,87m, i una llargada d'uns 16m.

L'edifici medieval s'emplaça a poca distància d'un barranc per on passa l'actual riera Seca, la torrentera esmentada en la documentació com a riu/riera de Canalies.

Al voltant de la torre, i dins el perímetre que forma el fossat s'han localitzat un total de 9 sitges, amortitzades successivament durant els segles XII-XIII. En aquestes s'hi va recuperar ceràmica grollera de pasta reductora homogènia de color gris clar i gris fosc en menor mesura ceràmica grollera de cuita oxidant, ceràmica grollera de pastes ataronjades i grises de vores exvasades en S, una gerreta o setrill amb vidrat de color verd i cos estriat, amb nansa de secció lenticular aplicada i bec pinçat present en conjunts de la segona meitat del segle XIII, un fragment de vora d'un ataïfor (ceràmica islàmica valenciana del segle XII/XIII, tenalles, etc.

Aquesta fase s'acabaria a finals del segle XIII-inicis del segle XIV amb l'amortització del fossat que evidencia una transformació definitiva de les funcions militars-defensives.

Fase III. Segles XIII-XIV. Es transforma l'espai que rodeja la torre. D'aquesta fase es documenten només

dues sitges amb presència de ceràmica decorada en verd i manganès i monocrom manganès de producció catalana.

Durant el segle XV a la part sud del jaciment i damunt de l'antic fossat es va construir un cos de planta rectangular que segurament ampliava les dependències originals de la torre, convertint la propietat en un edifici residencial d'explotació agrària, tipus mas. Es tracta d'un edifici de planta rectangular, de 17 x 6 m que es disposa seguint un eix est-oest. Els murs estan fets de còdols escairats lligats amb morter de calç i presenten una amplada d'uns 60cm. Associat a aquest edifici del segle XV es va documentar una canalització d'aigua de 50-60 cm d'amplada i una llargària d'uns 3,5m, amb pendent cap a l'oest i a l'exterior de l'edifici.

Fase IV. Època moderna i contemporània. S. XVI-XX. Es documenta una important remodelació estructural de l'edifici i de l'espai transformant els espais en zones funcionals relacionades amb activitats agrícoles. Es conforma la fisonomia actual de l'edifici, amb dos cossos a banda i banda de la torre (segle XVII), adossant-se a l'edifici gòtic construït durant el segle XV. També es va documentar una sitja de grans dimensions amortitzada a mitjans del segle XVII, i un pou d'aigua fet d'obra amortitzat dins el segle XVII. Durant el segle XVIII es va ampliant l'edifici vers el nord al costat oest de la torre. Segurament l'alçat del segon pis de l'edifici actual (fet de tàpia) forma part d'aquestes rehabilitar. S'identifiquen diferents retalls i una canalització feta de teules lligades amb morter de calç i sorra.

Durant el segle XIX i principis del segle XX es rehabilitaren els espais interiors de l'edifici, s'edifica la part nord i es delimitaren els espais construïts ja d'antic.

Observacions:

Jaciment també conegut com l'Espina de la Ferrussa o Can Maiol.

La delimitació del jaciment d'època antiga supera els límits de la propietat pública.

Cronologia: Prehistòria. Edat del Bronze (2000aC-1300aC).

Història

L'any 1968 els col·laboradors del Museu Municipal de Santa Perpètua de Mogoda prospectaren la zona i com a resultat es constatà l'existència de ceràmica de les edats del Bronze, ibèrica i romana. També aparegueren molins de pedra. El senyor Vinyals, historiador local, creia probable que hi hagué un poblat a les rodalies

Bibliografia

GARCIA, Pere (2008). "El patrimoni de Santa Perpètua de Mogoda. Crònica del Grup Pro Arqueologia i Història". L'ordit, nº 2. Centre de Recerques i Estudis Mogoda. Santa Perpètua de Mogoda. Pàg. 207.

MARCET, R.; PETIT, M.A. (1985). "Assentaments d'habitació a l'aire lliure de la comarca del Vallès. Del neolític al Bronze Final." Estudios de la Antigüedad, 2.

MELO, Joana (2008). Intervenció arqueològica a l'edifici medieval de Torrerrussa. La Domus fortificada de Canalies (s. XII-XIII). Pàg. 157 - 170. L'ordit, nº 2. Centre de Recerques i Estudis Mogoda. Santa Perpètua de Mogoda.

SAURA, Pau (1986). "Primeres dades sobre el poblament romà de Santa Perpètua de Mogoda". Estudios de la antigüedad 3, Áreas de prehistoria, arqueología e historia antigua. Pág. 137-140. Universidad Autónoma

de Barcelona.

VINYALS i ROVIRA, Fermí (1984). Notes de la Història de Santiga. Petit poble del Vallès. Santa Perpètua de Mogoda. Grup Pro Arqueologia i Història de Santa Perpètua de Mogoda. Pàg. 26-33.

